

Fjärrundervisning

Delredovisning av regeringsuppdrag enligt regleringsbrev 2015

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Få deltar i försöksverksamheten hittills	2
Skiftande orsaker till försöksverksamhetens begränsade omfattning.....	2
Kontinuitet och utveckling viktigt för en fungerande fjärrundervisning.....	3
Fortsatt kartläggning och analys av fjärrundervisning.....	3
1 Inledning.....	4
Uppdraget innehåller olika delar	4
Bestämmelser om fjärrundervisning i skollag och förordningar.....	4
Försöksverksamhet med fjärrundervisning under en begränsad period.....	5
Delredovisningen inriktad på försöksverksamheten.....	5
Slutrapport senast i november 2018.....	6
2 Kartläggning av deltagande i försöksverksamheten	7
Skolverket bedömer hur ansökningarna svarar mot formella krav.....	7
Få ansökningar till försöksverksamheten	7
Alla beviljade startar inte fjärrundervisning.....	9
3 Beskrivning av försöksverksamheter som är igång höstterminen 2016	10
Lapplands kommunalförbund - fyra kommuner vill bredda sitt utbud	10
Storumans kommun – idrottsutbildning har inte behöriga lärare i alla ämnen ..	12
Värmdö kommun – små skolor på öar saknar behörig lärare i naturorienterande ämnen	13
4 Skolverkets fortsatta uppföljning och utvärdering	15
Analys av försöksverksamheten.....	15
Kartläggning av fjärrundervisning i vissa språkämnen	15
Analys av fjärrundervisning i vissa språkämnen	16
5 Diskussion	17
Begränsad möjlighet att bedöma försöksverksamheten.....	17
Viktigt med kontinuitet i satsningar på fjärrundervisning.....	17
Fjärrundervisning behöver utvecklas	17
Skulle samverkan om fjärrundervisning kunna vara en möjlighet?	18
Skolverket kommer fortsatt studera handledarens roll.....	18
Referenser.....	20
Bilaga 1: Regeringsuppdraget.....	21
Bilaga 2: Utvärderings- och utvecklingsprojekt.....	22
Bilaga 3: Skolverkets uppföljningsaktiviteter	24
Bilaga 4: Ansökningsformulär för försöksverksamhet med fjärrundervisning höstterminen 2016.....	25

Sammanfattning

Skolverket har fått regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera hur fjärrundervisning, inklusive fjärrundervisning som försöksverksamhet, används inom grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och utbildning vid de särskilda ungdomshemmen. I denna delredovisning beskriver vi det första året med fjärrundervisning som försöksverksamhet, bland annat dess omfattning, och ger dessutom en översiktlig beskrivning av de försöksverksamheter som pågår.¹ Av delredovisningen framgår också hur Skolverket tänker arbeta med uppföljningen och utvärderingen av fjärrundervisning fortsättningsvis, både den fjärrundervisning som sker inom vissa språkämnen och den som sker inom försöksverksamheten.

Få deltar i försöksverksamheten hittills

Skolverkets första kartläggning visar att antalet ansökningar från huvudmännen om att få delta i försöksverksamheten med fjärrundervisning hittills är begränsat (fram till höstterminen 2016 och efter tre ansökningsomgångar). Så här långt har tio huvudmän blivit beviljade att delta i försöksverksamheten, varav tre från och med vårterminen 2017. Fyra huvudmän som fått sin ansökan beviljad har inte startat någon försöksverksamhet med fjärrundervisning. De beviljade ansökningarna gäller främst kurser i gymnasieskolan (sju av tio huvudmän), medan övriga gäller ämnen i grundskolan.

De tre huvudmän som bedrev försöksverksamhet med fjärrundervisning höstterminen 2016 är Lapplands kommunalförbund och Storumans kommun inom gymnasieskolan, och Värmdö kommun inom grundskolan. Syftet med fjärrundervisning inom Lapplands kommunalförbund är att kunna bredda utbudet av program och kurser i de fyra kommuner som ingår i förbundet. Gymnasielärare i alla fyra kommunerna fjärrundervisar i vissa kurser för elever inom kommunalförbundet. Lärare på gymnasieskolan i Storuman fjärrundervisar elever på den alpina idrottsutbildningen i Tärnaby i kurser där det inte finns behöriga lärare på plats. Vid Värmdö skärgårdsskola fjärrundervisar en lärare på Möja skola elever på två andra öar i naturorienterande ämnen. Handledarens roll skiljer sig åt hos de olika huvudmännen i försöksverksamheten. Det gäller till exempel handledarens uppgift och kompetensområde, och hur mycket handledaren är med under lektionerna.

Skiftande orsaker till försöksverksamhetens begränsade omfattning

Anledningarna till att alla huvudmän som blivit beviljade att delta i försöksverksamheten inte har kommit igång är olika. Lärare som var tänkta att genomföra fjärrundervisning har slutat, elever har valt andra program eller kurser än de där fjärrundervisning var aktuell, eller så har det anställts behöriga lärare i det

---

¹ Försöksverksamheten pågår från januari 2016 fram till juni 2018. Den kräver ett särskilt tillstånd från Skolverket som huvudmän kan ansöka om. Den första ansökningsomgången genomfördes höstterminen 2015.

aktuella ämnet. Om en skola har behöriga lärare är villkoren för att delta i försöksverksamheten inte uppfyllda.

Skolverket har nekat huvudmän att delta i försöksverksamhet bland annat om huvudmannen inte har kunnat säkerställa kvaliteten eller säkerheten i utbildningen eller när fjärrundervisningen har varit avsedd för elever när de befinner sig i sina egna hem istället för i en skollokal. Ytterligare en orsak är att ansökan har gällt ämnen som redan är tillåtna att fjärrundervisa i.

Kontinuitet och utveckling viktigt för en fungerande fjärrundervisning

Den bild som Skolverket har fått är att försöksverksamhet med fjärrundervisning inte är något som bara är att sätta igång och stänga av, beroende på till exempel lärartillgång och elevunderlag. Behovet av kontinuitet i verksamheterna är stort. Skolverket vill därför uppmärksamma regeringen på att elevers tillgång på utbildning kan påverkas negativt mellan den tidpunkt då försöksverksamheten upphör och fram till att ett eventuellt beslut tas om verksamheten ska bli varaktigt tillåten eller inte.

Vår bedömning är att ett utvecklingsarbete är viktigt för att kunna bedriva en väl fungerande fjärrundervisning. Här kan externa aktörer som knyts till utvecklingsarbetet spela en viktig roll för att stödja verksamheterna. I Skolverkets slutredovisning kommer vi att beakta resultat från nu pågående forsknings- och utvecklingsprojekt.

Fortsatt kartläggning och analys av fjärrundervisning

Under våren 2017 kommer Skolverket att kartlägga i vilken omfattning det förekommer fjärrundervisning i ämnen och kurser som inte behöver särskilt tillstånd. Det fortsatta arbete med regeringsuppdraget kommer att innehålla en breddad och fördjupad analys av fjärrundervisning, både den som pågår inom försöksverksamheten och den övriga fjärrundervisningen. Syftet är att presentera ett underlag som kan bidra till en bedömning av under vilka förutsättningar och i vilka ämnen som fjärrundervisning kan bedrivas med god kvalitet. En av de frågor vi kommer att fortsatt undersöka är handledarens roll vid undervisning och studiehandledning på modersmål. Vi kommer att lämna en slutredovisning av uppdraget senast den 15 november 2018.

1 Inledning

Skolverket fick 2015 ett uppdrag från regeringen att följa upp och utvärdera hur fjärrundervisning används inom grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och utbildning vid de särskilda ungdomshemmen.² Denna rapport är en delredovisning av uppdraget. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 15 november 2018.

Uppdraget innehåller olika delar

Skolverket har tolkat regeringsuppdraget som att följande delar ska ingå, nämligen att

- kartlägga hur många huvudmän och skolor som använder fjärrundervisning
- följa upp i vilka ämnen och på vilket sätt huvudmän och skolor använder fjärrundervisning
- bedöma hur fjärrundervisning påverkar elevers tillgång till undervisning
- bedöma hur möjligheten till fjärrundervisning påverkar huvudmannens kostnader och vilja att anställa behöriga lärare
- bedöma fjärrundervisningens effekter för elevers och olika elevgruppers inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden
- bedöma fjärrundervisningens effekter på lärarens bedömning av elevers kunskaper och värden
- bedöma under vilka förutsättningar och i vilka ämnen som fjärrundervisning kan bedrivas med god kvalitet

Bestämmelser om fjärrundervisning i skollag och förordningar

Från och med den 1 juli 2015 är fjärrundervisning reglerad i skollag och förordning.³ Med fjärrundervisning menas interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och läraren är åtskilda i rum men inte i tid. Fjärrundervisning betyder alltså att lärare och elever befinner sig i olika lokaler när undervisningen sker. Fjärrläraren bedriver sin undervisning från en annan plats, men elever och lärare har direktkontakt med varandra.⁴

---

² Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Statens skolverk (U2015/04701/S). Se bilaga 1.

³ 1 kap. 3 § skollagen (2010:800), 5 a kap. och 14 a kap. 3 § skolförordningen (2011:185), 4 a kap. och 13 a kap. 3 § gymnasieförordningen (2010:2039).

⁴ Fjärrundervisning skiljer sig från det som vanligen avses med distansundervisning. I SOU 2012:76, s. 218, *Utbildning för elever i sambandsvård och fjärr- och distansundervisning*, beskrivs distansundervisning som att eleven och läraren inte bara är åtskilda i rummet (som i fjärrundervisning) utan också i tiden. Undervisningen ges genom en digital plattform, på vilken olika arbetsuppgifter finns som eleven ska utföra. Eleven bestämmer själv när under dagen han eller hon ska utföra sitt skolarbete. Eleven är inte alltid i skolans lokaler utan kan i vissa fall få distansundervisning i sitt hem. Någon undervisning med direktkontakt mellan lärare och elev sker sällan. Kontakt mellan lärare och elev sker ofta genom chatt, telefon, mail med mera. Distansundervisning är inte reglerad i skollag eller förordning.

Några av de viktigaste bestämmelserna kring fjärrundervisningen är:⁵

- Fjärrundervisning får anordnas för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.
- Fjärrundervisning får anordnas i moderna språk, modersmål, samiska i sameskolan och teckenspråk, samt för att ge elever studiehjälp på modersmålet och integrerad samisk undervisning.
- Fjärrundervisning får genomföras endast om det inte finns någon behörig lärare på skolenheten (med undantag för studiehjälp på modersmål och integrerad samisk undervisning) eller om elevunderlaget är otillräckligt.
- För all fjärrundervisning ska det finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig.
- Fjärrundervisning får endast ske mellan skolenheter som tillhör samma huvudman. Ett undantag är modersmål och studiehjälp på modersmål som från och med augusti 2016 får bedrivas på entreprenad av en annan huvudman, samt teckenspråk, samiska eller integrerad samisk undervisning som får utföras av staten.

Försöksverksamhet med fjärrundervisning under en begränsad period

Mellan januari 2016 och juni 2018 får fjärrundervisning bedrivas som försöksverksamhet i alla övriga ämnen än dem som räknats upp ovan. Syftet med försöksverksamheten är att få ett underlag som ger goda förutsättningar att utvärdera fjärrundervisning i fler ämnen än de som föreskrivs i skolförordningen och gymnasieförordningen.⁶

En skolenhet som deltar i försöksverksamheten får anordna fjärrundervisning i alla ämnen under de förutsättningar som anges i skolförordningen och gymnasieförordningen. Fjärrundervisningen får bara utgöra en mindre del av den undervisning som eleven får i sin utbildning, och får beviljas om huvudmannen kan säkerställa kvaliteten i fjärrundervisningen. Huvudmän får ansöka om att delta vid två ansökningstillfällen per läsår. Ansökan ställs till Skolverket som beslutar om vilka skolenheter som får delta i försöksverksamheten.

Delredovisningen inriktad på försöksverksamheten

I denna rapport (delredovisning) kommer vi att redovisa en första kartläggning och uppföljning av försöksverksamheten med fjärrundervisning, nämligen:

- hur många huvudmän som ansökt om att delta i försöksverksamheten och i vilka ämnen eller kurser – uppgifterna kommer från huvudmännens ansökningar till Skolverket mellan höstterminen 2015 och höstterminen 2016, och från Skolverkets beslut om respektive ansökan

---

⁵ 5 a kap. skolförordningen (2011:185), 4 a kap. gymnasieförordningen (2010:2039) och 23 kap. 4 § skollagen (2010:800).

⁶ 4 § förordning (2015:481) om försöksverksamhet med fjärrundervisning.

- hur försöksverksamheterna som var igång under höstterminen 2016 organiserades och genomfördes – dessa uppgifter har vi fått genom intervjuer med huvudmän, rektorer, lärare, handledare och elever samt genom några första observationer av fjärrlektioner

Delredovisningen är indelad i följande kapitel. I kapitel 2 presenterar vi en kartläggning av försöksverksamhetens omfattning utifrån de tre första ansökningsomgångarna under åren 2015 till 2016. I kapitel 3 beskriver vi försöksverksamheten utifrån de tre huvudmän som har kommit igång med den höstterminen 2016. I kapitel 4 redogör vi för hur Skolverket planerar att genomföra den resterande delen av uppföljningen och utvärderingen av fjärrundervisning, och vars resultat ska presenteras i slutrapporten. I kapitel 5 diskuteras några av de erfarenheter vi hittills har fått av det första året med vår uppföljning av försöksverksamheten. I bilagorna beskriver vi bland annat några pågående utvärderings- och utvecklingsprojekt som stöttar den fjärrundervisning som bedrivs av huvudmän och skolor.

Slutrapport senast i november 2018

Skolverket kommer att slutrapportera sitt uppdrag till regeringen senast i november 2018. En sådan redovisning kommer att täcka samtliga de moment som vi har nämnt ovan. Vi kommer att genomföra enkätundersökningar med huvudmän och rektorer, och intervjuerna med huvudmän och besöken på skolor som bedriver fjärrundervisning kommer att fortsätta under 2017 och 2018. Syftet är att kartlägga och följa utvecklingen av såväl försöksverksamheten med fjärrundervisning som den fjärrundervisning som sker inom vissa språkämnen. Ambitionen är att i den kommande rapporten presentera ett underlag som kan användas för att bedöma under vilka förutsättningar och i vilka ämnen som fjärrundervisning kan bedrivas med god kvalitet.

2 Kartläggning av deltagande i försöksverksamheten

I det här kapitlet redovisar Skolverket huvudmännens deltagande i försöksverksamheten med fjärrundervisning till och med höstterminen 2016. Vi redovisar antalet ansökningar som har kommit in till Skolverket, hur många av dem som har beviljats respektive nekats, samt en redovisning av vilka huvudmän som har blivit beviljade att delta i försöksverksamheten. Vi inleder kapitlet med att beskriva hur Skolverket har bedömt ansökningarna från huvudmän om att få delta i försöksverksamheten. I övrigt är uppgifterna i kapitlet hämtade från innehållet i huvudmännens ansökningar till Skolverket och Skolverkets beslut om respektive ansökan.

Skolverket bedömer hur ansökningarna svarar mot formella krav

För att Skolverket ska bevilja en sökande att delta i försöksverksamheten måste huvudmannen kunna säkerställa kvaliteten i fjärrundervisningen och i övrigt uppfylla förutsättningarna som anges i bestämmelserna.⁷ Skolverket väger vid bedömningen fjärrlärarens och handledarens kompetenser samt hur huvudmannen säkerställer kvaliteten i undervisningen mot innehållet i de ämnen eller kurser som ansökan avser. Myndigheten bedömer också skolenheternas tekniska lösningar och beredskap om tekniken inte skulle fungera samt hur stor del fjärrundervisningen skulle utgöra av varje elevs utbildning. Om det är relevant för det ämne eller den kurs ansökan avser, exempelvis vid laborationer, bedömer Skolverket också säkerhetsaspekter i samband med fjärrundervisningen. I samband med handläggning av ansökningar inhämtar Skolverket om så behövs, kompletterande och förtydligade uppgifter från huvudmän.⁸

Få ansökningar till försöksverksamheten

Försöksverksamheten har i skrivandets stund - efter tre ansökningsomgångar - en liten omfattning. Antalet ansökningar har varit litet och alla huvudmän som har blivit beviljade att bedriva fjärrundervisning har inte kommit igång. En del huvudmän har också fått avslag på sina ansökningar. Tabell 1 visar hur många ansökningar om deltagande i försöksverksamheten som helt eller delvis har beviljats respektive nekats. Tabellen avser antalet ansökningar, och inte antalet ansökande huvudmän.

---

⁷ Förordning (2015:481) om försöksverksamhet med fjärrundervisning samt 5 a kap. skolförordningen (2011:185) och 4 a kap. gymnasieförordningen (2010:2039).

⁸ Ansökningsformuläret för höstterminen 2016 finns i bilaga 4.

Tabell 1. Antal ansökningar om försöksverksamhet per ansökningsomgång 2015-2016.

	Beviljade	Nekade	Alla ansökningar
Ansökningar ht 2015	2	0	2
Ansökningar vt 2016	6	6	12
Ansökningar ht 2016	3	0	3
Samtliga ansökningar	11	6	17

Totalt har det kommit in 17 ansökningar, varav merparten i den andra ansökningsomgången (vårterminen 2016). Nio ansökningar avser kurser i gymnasieskolan och åtta ansökningar ämnen i grundskolan. För de beviljade ansökningarna gäller de flesta gymnasieskolan, åtta av totalt elva.

Totalt har 16 huvudmän ansökt om att få bedriva försöksverksamhet, varav en huvudman har ansökt i två omgångar. Av alla huvudmän som har ansökt har 10 huvudmän helt eller delvis fått sin ansökan beviljad, och följaktligen så har 6 huvudmän nekats att delta i försöksverksamheten.

Enligt ansökningsformulären har fyra av de huvudmän som blivit beviljade att delta i försöksverksamheten angett att orsaken till behovet av fjärrundervisning är brist på behöriga lärare, en av huvudmännen har angett otillräckligt elevunderlag, och fem huvudmän har angett både brist på lärare och ett otillräckligt elevunderlag.

Olika skäl till att ansökningar inte blir beviljade

I de tre första ansökningsomgångarna ansökte fyra huvudmän för verksamheter som är tillåtna utan ett särskilt tillstånd från Skolverket (moderna språk, modersmål och studiehandledning på modersmål). Skolverket avslag därför dessa delar av ansökningarna.

Det har också funnits ansökningar från fyra huvudmän om att få bedriva fjärrundervisning till elevernas respektive hem, bland annat för elever med långvarig ogiltig frånvaro. Sådana verksamheter ingår inte i förordningen om försöksverksamhet med fjärrundervisning. Även dessa ansökningar har fått avslag.

Skolverket har nekat ett antal ansökningar då huvudmannen inte har kunnat säkerställa kvaliteten i undervisningen. Ett sådant exempel är att en fjärrlärare inte varit behörig. En huvudman fick avslag för en del kurser eftersom ett beviljande hade medfört att elever kunde få för stor del av sin utbildning via fjärrundervisning. I kurser med praktiskt innehåll avslag Skolverket ansökningar från två huvudmän där handledaren inte hade relevanta ämneskunskaper för att kunna ge eleverna lämpligt stöd. I samband med detta har hänsyn tagits till säkerhetsaspekter, till exempel i kurser som elinstallationer eller kemi 1. Skolverket har löpande reviderat ansökningsformulären och uppdaterat informationen på Skolverkets webbplats för att bland annat förtydliga de villkor som gäller för att ansöka om försöksverksamhet med fjärrundervisning.

Alla beviljade startar inte fjärrundervisning

Höstterminen 2015 blev två huvudmän godkända för försöksverksamhet med fjärrundervisning; Lapplands kommunalförbund och Storumans kommun. Vårterminen 2016 blev ytterligare ett antal kurser på Lapplands kommunalförbund godkända, liksom följande fem huvudmän: Lycksele kommun, Lärlingsgymnasiet i Sverige AB, Sveriges Ridgymnasium, Vindelns kommun samt Värmdö kommun. Av de nämnda huvudmännen har bara tre, Lapplands kommunalförbund, Storumans kommun och Värmdö kommun, kommit igång med fjärrundervisning höstterminen 2016. Till dessa ska läggas tre huvudmän som höstterminen 2016 beviljades att delta; Honesta Skolutveckling AB, Stiftelsen Segerbanéret och Värmdö Tekniska Utbildningar AB. Dessa huvudmän kommer alltså igång med sin försöksverksamhet som tidigast under vårterminen 2017.

Vid en rundringning och förfrågningar per mejl som Skolverket genomfört anger huvudmän och rektorer att orsaker till att verksamheter inte har kommit igång är att den lärare som skulle bedriva fjärrundervisningen har slutat, att inga elever valt de program eller kurser där fjärrundervisning varit aktuell eller att en skola fick en behörig lärare i det aktuella ämnet. I det sistnämnda fallet uppfyllde skolan därmed inte längre kraven för att delta i försöksverksamheten.

3 Beskrivning av försöksverksamheter som är igång höstterminen 2016

De tre huvudmän som bedriver försöksverksamhet med fjärrundervisning höstterminen 2016 är Lapplands kommunalförbund, Storumans kommun och Värmdö kommun. I det här kapitlet beskriver Skolverket översiktligt deras verksamheter och i vilka kurser och ämnen som fjärrundervisningen genomförs. Beskrivningarna bygger på uppgifter som vi fått genom intervjuer med huvudmän, rektorer, lärare, handledare och elever samt några första observationer av fjärrlektioner. Intervjuerna och besöken på skolor har ägt rum under vår- och hösttermin 2016.⁹

Lapplands kommunalförbund - fyra kommuner vill bredda sitt utbud

Lapplands kommunalförbund bildades på politiskt initiativ 2010 av kommunerna Jokkmokk, Gällivare, Kiruna och Pajala. Alla fyra kommuner har gymnasieskolor, med det gemensamma namnet Lapplands gymnasium.¹⁰ Syftet med förbundet var att få ett tillräckligt stort elevunderlag för att kunna erbjuda elever i alla kommunerna ett så brett programutbud som möjligt. Därmed skulle ungdomar inte behöva flytta för att gå en viss gymnasieutbildning, och regionens kompetensförsörjning skulle stärkas. Förbundet ville bland annat kunna erbjuda vård- och omsorgsprogrammet i alla fyra kommunerna genom att använda någon form av fjärrundervisning.

Lapplands gymnasium har bedrivit utbildning med stöd av distansteknik även innan fjärrundervisning blev reglerad. Sedan 2015 ingår skolorna i ett utvecklingsarbete inom ramen för projektet *Innovativ testmiljö för framtidens distansöverbyggande arbetsätt i Sveriges största gymnasieskola* (iDAG-projektet).¹¹ Lapplands gymnasium reviderar löpande hur de organiserar och genomför fjärrundervisningen utifrån projektets resultat och erfarenheter. Utvecklingsarbetet handlar också om översyn av teknik och infrastruktur. En av utmaningarna för Lapplands gymnasium har varit att få uppkopplingen till nätet att fungera över kommungränserna.

Exempel på en förändring som har kommit till stånd är att omfattningen av fjärrundervisning har minskat något i årskurs 1 på vård- och omsorgsprogrammet i Lapplands gymnasium läsåret 2016/17. Eleverna fick inte längre fjärrundervisning på den inledande programgemensamma kursen. Både elever och lärare fick en kortare introduktion till tekniken för fjärrundervisningen i början av samma läsår, och lärare har fått ytterligare utbildning i tekniska och pedagogiska möjligheter i iDAG-projektets regi. Anpassningar är gjorda av de lokaler där fjärrundervisande

---

⁹ I bilaga 3 redovisar vi samtliga de aktiviteter som vi har genomfört under denna period och som handlar om fjärrundervisning i någon form.

¹⁰ Bokenskolan i Jokkmokk, Hjalmar Lundbohmskolan i Kiruna, Laestadiuskolan i Pajala och Välkommaskolan i Gällivare. Skolorna består av tio skolenheter.

¹¹ Se bilaga 2 för en kort presentation av iDAG-projektet.

lärare respektive deltagande elever sitter för att förbättra sändningarnas ljudkvalitet.

Tio kurser på fyra skolor

Skolorna i alla fyra kommunerna använder i fjärrundervisningen en webbkonferenstjänst med funktioner för bland annat fildelning, kombinerad med en lärplattform. Det förekommer att lärare fjärrundervisar från ett klassrum där elever samtidigt får närundervisning, men vanligen fjärrundervisar läraren från en studio. Det sistnämnda innebär att även elever på fjärrlärarens skola får fjärrundervisning.

Höstterminen 2016 genomför Lapplands gymnasium tio kurser inom försöksverksamheten mellan gymnasieskolorna på de olika orterna.¹² Tabell 2 visar vilka kurserna är, vilka program de ingår i, var läraren finns, var eleverna finns och antalet elever.

Tabell 2. Kurser i försöksverksamhet med fjärrundervisning i Lapplands kommunalförbund, höstterminen 2016

	Undervisning från	Undervisning till (antal elever)
Vård- och omsorgsprogrammet		
Medicin 1 del 1	Gällivare	Gällivare (6), Jokkmokk (5), Kiruna (10), Pajala (4)
Medicin 1 del 2	Gällivare	Gällivare (5), Jokkmokk (1), Kiruna (2), Pajala (7)
Vård- och omsorgsarbete 2	Jokkmokk	Gällivare (5), Jokkmokk (1), Kiruna (2), Pajala (7)
Samhällskunskap 1a2	Jokkmokk	Gällivare (5), Jokkmokk (1), Pajala (7)
Specialpedagogik 1	Kiruna	Gällivare (6), Jokkmokk (5), Kiruna (10), Pajala (4)
Psykiatri 1	Pajala	Gällivare (5), Jokkmokk (1), Kiruna (2), Pajala (7)
Handels- och administrationsprogrammet		
Branschkunskap inom handel och administration	Gällivare	Gällivare (15), Pajala (5)
Information och kommunikation 1	Gällivare	Gällivare (15), Pajala (5)
Ekonomiprogrammet		
Företagsekonomi 1	Gällivare	Jokkmokk (4), Pajala (3)
Samhällsvetenskapsprogrammet		
Sociologi	Jokkmokk	Jokkmokk (6), Pajala (6)
Filosofi 1	Pajala	Gällivare (18)

Som tabellen visar varierar det hur många elever som deltar i fjärrundervisning, beroende på var eleverna bor och vilka program och kurser de valt. På flera av kurserna finns det bara en elev i Jokkmokk, men lektionerna genomförs samtidigt på alla fyra skolorna med upp till 25 elever totalt på vård- och omsorgsprogrammet.

De fyra kommunerna har varsin handledare anställd vid skolorna. Flera fjärrlektioner kan pågå parallellt, så handledaren kan inte närvara vid alla lektioner. På en del lektioner finns handledare med hela tiden, på andra bara vid lektionsstart och på några finns de bara tillhands vid behov. Handledarna har även vissa uppgifter utöver handledningen, till exempel att vara kontaktperson vid arbetsförlagt lärande (apl).

¹² Förutom kurser inom försöksverksamheten har Lapplands gymnasium under höstterminen 2016 även fjärrundervisning i spanska, finska, lulesamiska och nordsamiska samt köper in studiehandledning på modersmål via fjärrteknik från en annan kommun.

På vård- och omsorgsprogrammet har alla gymnasieskolorna en vårdlärare anställd, som förutom sin undervisning även har så kallad resurstid. Resurstid innebär inom denna verksamhet att vårdläraren går igenom vissa praktiska moment med elever på sin skola i kurser som en annan vårdlärare fjärrundervisar i. Fjärrläraren och elever från de olika skolorna träffas fysiskt framför allt under de tider på året när väglaget är bäst. Syftet är att lära känna varandra och skapa en grund för att samspela via digital teknik, och arbeta med praktiska moment i de kurser där det är aktuellt. Antalet fysiska träffar varierar mellan olika kurser och är fler i yrkesämnen än i andra ämnen.

Storumans kommun – idrottsutbildning har inte behöriga lärare i alla ämnen

Storumans kommun startade år 2008 Tärnaby Alpina Gymnasium (TAG) som en filial till Luspengymnasiet på centralorten. Från höstterminen 2016 är TAG en egen skolenhet. Eleverna bor, tränar och studerar i Tärnaby, där TAG är inrymt i en kommunal grundskola. Avståndet till Storuman är 13 mil.

TAG är en nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU) och eleverna går på naturvetenskapligt eller samhällsvetenskapligt program. Utbildningen är utlagd över fyra år för att eleverna ska kunna kombinera sina gymnasiestudier med elitidrott. Skolan tar in åtta elever per år. Eftersom TAG inte har behöriga lärare i alla ämnen har lärare på Luspengymnasiet genomfört en del av undervisningen med stöd av digital teknik sedan starten 2008.

Lärarna på Luspengymnasiet undervisar elever på TAG främst via en webbkonferenstjänst med tillgång till bland annat en chattfunktion och fildelning, kompletterat med e-post och telefon. Det varierar i vilken utsträckning lärare har kopplat konferenstjänsten till ytterligare digitala verktyg och funktioner. Lärare från Luspengymnasiet åker upp till Tärnaby för att genomföra vissa genomgångar, förhör och laborationer. Det förekommer också att elever åker till Storuman för vissa moment. Antalet fysiska träffar varierar mellan flera gånger i månaden till ett par gånger per termin.

Storuman är så kallad följekommun i forsknings- och utvecklingsprojektet *Fjärrundervisning – bättre utsikter för fler elever*. Kommunen ingår också i *Nätverket för fjärrundervisning* i region Västerbotten.¹³ Det innebär sammantaget att representanter för kommunen deltar i uppföljning, workshops och konferenser som syftar till erfarenhetsutbyte och utveckling av fjärrundervisningen.

Nio kurser inom försöksverksamheten

Antalet fjärrundervisade kurser per läsår på TAG varierar beroende bland annat på vilka val eleverna gör avseende program och elevens val. Eftersom elevantalet är litet går också en del kurser vartannat år så att två årskurser samläses.

---

¹³ Se bilaga 2 för en kort presentation av båda verksamheterna.

Höstterminen 2016 fjärrundervisar lärare vid Luspengymnasiet nio kurser inom försöksverksamheten.¹⁴ Tabell 3 visar vilka kurserna är och elevantalet på dem.

Tabell 3. Kurser och elevantal i försöksverksamhet med fjärrundervisning i Storumans kommun, höstterminen 2016

	Antal elever
Fysik 2	4
Samhällskunskap 1	16
Samhällskunskap 2	2
Samhällskunskap 3	4
Historia 1b	7
Historia 2a	4
Filosofi 1	4
Psykologi 1	8
Geografi 1	7

Anställda lärare, tränare och it-samordnare är också handledare olika veckodagar. Det innebär att den som är handledare en viss veckodag även har andra uppgifter. Flera fjärrlektioner kan pågå samtidigt. Handledaren är oftast med i början och slutet av fjärrlektionerna, och finns annars någon annanstans i den korridor som rymmer skolenheten.

Värmdö kommun – små skolor på öar saknar behörig lärare i naturorienterande ämnen

Värmdö skärgårdsskola är en F-9-skola på Djurö i Värmdö kommun. Skolan har i nuläget filialer med åldersblandade klasser på öarna Möja, Runmarö och Svartsö. Från årskurs 6 åker eleverna från öarna till Djurö två dagar i veckan för undervisning i vissa ämnen.¹⁵ Tre dagar får de undervisning på sin egen skola, och det är då som några av eleverna deltar i fjärrundervisning.

Från höstterminen 2016 fjärrundervisar en behörig lärare på Möja skola elever i årskurs 6 och 7 på Runmarö skola (3 elever) och Svartsö skola (5 elever) i naturorienterande ämnen, där de två sistnämnda skolorna inte har lärare med aktuell behörighet. Undervisningen sker via en videokonferenslänk som är kopplad till en storbildsskärm. Fjärrläraren undervisar från ett klassrum där elever från den egna skolan deltar i lektionen (5 elever). Fjärrelevorna använder ett digitalt verktyg för att dela dokument, i vilket fjärrläraren kan kommentera elevernas texter i realtid.

Eleverna har tre lektioner i naturorienterande ämnen i veckan. Två lektioner sker som fjärrundervisning där alla tre elevgrupperna deltar samtidigt. Den tredje

¹⁴ Dessutom fjärrundervisar lärare på Luspengymnasiet höstterminen 2016 kurser i franska och spanska till Tärnaby alpina gymnasium, och fjärrundervisning i sydsamiska köps in från Sameskolstyrelsen.

¹⁵ Naturorienterande ämnen, moderna språk, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap samt slöjd.

lektionen genomför fjärrläraren enbart för sina Möjalever. På Svartsö och Runmarö genomför handledarna motsvarande lektion med sina respektive elever enligt fjärrlärarens ledning, planering och instruktioner. Handledarna håller också i enklare laborationer under fjärrlärarens ledning med hjälp av material som fjärrläraren ger dem under de dagar då undervisningen sker på Djurö. Handledarna på Svartsö och Runmarö är närvarande i klassrummet under fjärrlektionerna och har en pedagogisk roll. Båda har pedagogisk utbildning, men saknar behörighet i naturorienterande ämnen.

Fjärrläraren har under höstterminen ingen schemalagd tid för fysiska träffar med sina färrelever, men har sett till att träffa dem kortare stunder för personlig återkoppling under raster när de alla är på Djurö. Till vårterminen 2017 kommer tid för fysiska träffar att bli schemalagd.

Det finns viss erfarenhet från tidigare fjärrundervisning till skolorna på öarna när det av praktiska skäl varit svårt att ordna undervisningen på annat sätt. Det har till exempel handlat om att elever på öarna fått undervisning i moderna språk en gång i veckan på Djurö och en gång i veckan genom fjärrundervisning.

4 Skolverkets fortsatta uppföljning och utvärdering

Skolverket ska slutredovisa sitt uppdrag till regeringen senast i november 2018. En sådan redovisning kommer att innehålla en uppföljning och utvärdering av både försöksverksamheten med fjärrundervisning och fjärrundervisning i de språkämnen som inte kräver något särskilt tillstånd från Skolverket. I det här kapitlet beskriver vi närmare planeringen av detta arbete, som utgår från Skolverkets regeringsuppdrag och de moment som vi identifierade i kapitel 1.

Analys av försöksverksamheten

I denna rapport har vi kartlagt försöksverksamhetens omfattning räknat som antalet huvudmän som ansökt och blivit beviljade att delta. Genom intervjuer med några huvudmän och besök på skolor har vi för denna delredovisning fått hjälp med att översiktligt beskriva hur fjärrundervisningen organiseras och genomförs hos de försöksverksamheter som var igång under höstterminen 2016.

Under 2017 och 2018 kommer vi att ha möjlighet att utöka våra beskrivningar och analyser av fjärrundervisning på försök, genom fortsatta intervjuer och observationer på skolor. I takt med att eventuellt fler huvudmän ansöker om att få delta i försöksverksamheterna, och dessa verksamheter blir beviljade, kan underlaget för en utvärdering av försöksverksamheten breddas.

Analysen syftar till att ge ett underlag för att så långt som det är möjligt bedöma under vilka förutsättningar och i vilka ämnen som försöksverksamheterna med fjärrundervisning kan bedrivas med god kvalitet. Syftet är att kunna bedöma fjärrundervisningens effekter på elevernas kunskapsutveckling och på lärarens bedömning av elevers kunskaper och värden.

Kartläggning av fjärrundervisning i vissa språkämnen

Vi kommer under våren 2017 att kartlägga i vilken omfattning det förekommer fjärrundervisning i ämnen och kurser som inte behöver ett särskilt tillstånd från Skolverket (moderna språk, modersmål, teckenspråk, samiska i sameskolan samt studiehandledning på modersmål och integrerad samisk undervisning).

Skolverket genomför kartläggningen under vårterminen 2017 som en webbaserad enkätundersökning till samtliga huvudmän för grundskola och gymnasieskola. Vi kommer också att rikta någon form av enkät eller annan uppgiftsinsamling mot huvudmän för grundsärskola respektive gymnasiesärskola, samt för utbildning vid de särskilda ungdomshemmen (Statens institutionsstyrelse, SiS), specialskolorna (Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM) samt sameskolorna (Sameskolstyrelsen). Syftet med kartläggningen är främst att via huvudmännen få information om vilka skolenheter som bedriver fjärrundervisning (försöksverksamhet oräknad).

Analys av fjärrundervisning i vissa språkämnen

I det inledande arbetet med uppdraget om fjärrundervisning har Skolverket besökt universitet, organisationer, konferenser, kommuner och skolor. Vi har tagit del av erfarenheter av fjärrundervisning i de språkämnen som inte kräver särskilt tillstånd från Skolverket och studiehandledning på modersmål. I myndighetens uppdrag om modersmålsundervisning av nyanlända elever på språkintrödnation har vi också tagit del av erfarenheter från verksamheter som använder fjärrundervisning.¹⁶ Utifrån de lärdomar som Skolverket har fått under det inledande arbetet med uppdraget kommer vi med start våren 2017 att fördjupa analysen av fjärrundervisning i sådana ämnen som inte kräver tillstånd. Genom den ovan nämnda enkäten får vi svar på vilka huvudmän och skolenheter som bedriver sådan fjärrundervisning. Skolverket kommer att skicka ut en webbaserad enkät till samtliga skolenheter som bedriver fjärrundervisning, och denna kommer att kompletteras med intervjuer och observationer på skolor. Vi kommer att kontakta ett urval av huvudmän med fjärrundervisning för intervjuer.

Analysen syftar till att dels få ett underlag för att kunna bedöma hur fjärrundervisningen i vissa språkämnen kan påverka elevernas tillgång till undervisning, huvudmannens kostnader samt huvudmannens vilja att anställa behöriga lärare. Dels ska vi ta fram ett underlag för att så långt som det är möjligt bedöma under vilka förutsättningar och i vilka ämnen som fjärrundervisning kan bedrivas med god kvalitet, i den fjärrundervisning som ligger utanför försöksverksamheterna. Syftet är att kunna bedöma fjärrundervisningens effekter på elevernas kunskapsutveckling och på lärarens bedömning av elevers kunskaper och värden.

---

¹⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende Statens skolverk (U2016/02334/S).

5 Diskussion

Att följa upp och utvärdera användningen av fjärrundervisning innebär att studera en verksamhet som hela tiden förändras. Arbetsformer, teknik och organisation förändras till följd av de erfarenheter som huvudmännen och skolorna gör. Många aktiviteter pågår dessutom mellan å ena sidan de huvudmän som planerar respektive genomför fjärrundervisning och å den andra sidan olika forsknings- och utvecklingsprojekt. Det finns också aktörer som erbjuder kurser och utbildningar i fjärrundervisning, vilket troligen också påverkar hur skolorna arbetar.

Begränsad möjlighet att bedöma försöksverksamheten

Att försöksverksamheterna är så få innebär att underlaget i dagsläget är begränsat för någon välgrundad bedömning av under vilka förutsättningar och i vilka ämnen som fjärrundervisning kan genomföras med god kvalitet. Tiden blir dessutom allt mer knapp till att utvärdera försöksverksamheter som eventuellt tillkommer under 2017 och 2018, i synnerhet om de inte kommer igång så fort som huvudmännen planerar. Skolverkets förhoppning är att försöksverksamheten ändå ska ge erfarenheter som kan ligga till grund för kommande beslut om fjärrundervisning.

Viktigt med kontinuitet i satsningar på fjärrundervisning

Huvudmännen för de pågående försöksverksamheterna har investerat, rekryterat, organiserat och satsat på utveckling för att komma igång med fjärrundervisning. Med anledning av de resultat och erfarenheter som Skolverket fått från det inledande arbetet med uppföljning och utvärdering av fjärrundervisning, konstaterar vi också att behovet av kontinuitet i användningen och utvecklingen av fjärrundervisning är stort. Det gäller oavsett hur till exempel tillgången på behöriga lärare förändras. Den brist på ämnesbehöriga som försöksverksamheten enligt förordningen ställer som krav för att få genomföra fjärrundervisning kan därför innebära ett kostsamt stopp i utvecklingsarbetet om en ämneslärare plötsligt blir tillgänglig på en skolenhet som dittills haft fjärrundervisning. Detta exempel visar på nödvändigheten av att se fjärrundervisning som en del av en större verksamhet, anpassad till lokala förutsättningar och behov. Men den är också en undervisningsform som i vissa avseenden skiljer sig från traditionell klassrumsundervisning, och kan därför behöva ha en egen reglering.

Det finns ett behov i fjärrundervisning av kontinuitet och långsiktighet för att kunna erbjuda ett brett utbildningsutbud eller för att eleverna inte ska behöva avbryta sin utbildning. Skolverket vill därför uppmärksamma regeringen på att elevens tillgång på utbildning kan påverkas negativt mellan den tidpunkt då försöksverksamheten upphör och fram till att ett eventuellt beslut tas om verksamheten ska bli varaktigt tillåten eller inte.

Fjärrundervisning behöver utvecklas

Den bild som Skolverket har fått är att försöksverksamhet med fjärrundervisning inte är något som bara är att sätta igång och stänga av, beroende på lärartillgång

och elevunderlag. Det är många ställningstaganden, prioriteringar och förankringar som huvudmän och skolor behöver göra när det gäller organisation, ekonomi och kompetensutveckling. Vår bedömning är också att utvecklingsarbete är viktigt för att kunna bedriva en väl fungerande fjärrundervisning. Skolverket kommer att följa de forsknings- och utvecklingsprojekt som pågår och beakta deras resultat i vår slutredovisning.

Skulle samverkan om fjärrundervisning kunna vara en möjlighet?

Enligt Sveriges Kommuner och Landsting och Friskolornas riksförbund beror det låga deltagandet i försöksverksamheterna på att det inte är möjligt att överlämna fjärrundervisningen på entreprenad i försöksverksamheten.¹⁷ Skolverket delar uppfattningen att försöksverksamheten har få deltagare eftersom den endast är tillåten mellan skolor som har samma huvudman, även om det också kan finnas andra orsaker.

Brist på lärare är en utmaning för huvudmän i alla delar av landet, inte minst i glesbygd. Det är därför ingen tillfällighet att alla huvudmän som bedrev försöksverksamhet med fjärrundervisning under höstterminen 2016 delar flera av de förutsättningar som är typiska för glesbygd, och inte heller att de har tidigare erfarenheter av att erbjuda utbildning med inslag av fjärrundervisning.

Glesbygdskommuner kan dessutom ha ett litet elevunderlag spritt över ett stort geografiskt område och därför ha svårt att kunna erbjuda tjänster som lockar behöriga lärare. En liten kommun, liksom en enskild huvudman, som bara har en skola är inte berättigad att delta i försöksverksamheten även om deras behov av behöriga lärare är stort.

Den 1 augusti 2016 trädde ändringar i skollagen i kraft som innebär att fjärrundervisning i modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål får överlämnas på entreprenad inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. För närvarande utreds möjligheterna för fjärrundervisning på entreprenad även inom ämnet svenska som andraspråk.¹⁸ Fjärrundervisning inom någon form av regionalt avgränsade områden eller genom samverkansavtal mellan huvudmän skulle kunna vara ytterligare ett sätt att erbjuda elever den utbildning som de har rätt till, och även ett breddat utbildningsutbud. Det skulle också underlätta ett gemensamt utvecklingsarbete mellan huvudmän. För försöksverksamheterna finns möjligheter till samverkan idag endast om kommuner bildar ett gemensamt kommunalförbund som tar över huvudmannaskapet från kommunerna.

Skolverket kommer fortsatt studera handledarens roll

Enligt förordning ska det vid fjärrundervisning finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig. Det faktum att handledarnas närvaro tycks

---

¹⁷ SOU 2016:12, *Ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål*.

¹⁸ Utredningen om bättre möjligheter till fjärrundervisning och undervisning på entreprenad, kommittédirektiv 2015:112.

variera mellan huvudmän och skolor tyder på att de har tolkat och tillämpar bestämmelserna på olika sätt, att de har olika förutsättningar att leva upp till dem eller har olika behov av att ha handledare.

Vi har också sett att handledarens roll skiljer sig mellan huvudmän, skolenheter och ämnen. Tyngdpunkten kan både ligga på pedagogiska och på tekniska uppgifter. Rollen som handledare är avhängig den som ansvarar för lektionen. Det är alltså i samarbetet med läraren rollen skapas och sannolikt utvecklas, vilket bidrar till att påverka kvaliteten eller säkerheten i utbildningen. Att Skolverket avslagit ett antal ansökningar på grund av att handledaren saknat relevanta ämneskunskaper i kurser med till exempel laborationer ska ses mot denna bakgrund. I det fortsatta arbetet tänker Skolverket återkomma till frågan om handledning vid såväl undervisning som vid studiehandledning på modersmål.

Referenser

SOU 2012:76, *Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning*.
Betänkande av utredningen om utbildning för barn och ungdomar i samhällsvård
samt distansundervisning.

SOU 2016:12, *Ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på
modersmål*. Delbetänkande av utredningen om bättre möjligheter till
fjärrundervisning och undervisning på entreprenad.

Bilaga 1: Regeringsuppdraget

Statens skolverk ska följa upp hur fjärrundervisning, inklusive fjärrundervisning enligt förordning om försöksverksamhet med fjärrundervisningen (2015:481), används inom grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och utbildning vid de särskilda ungdomshemmen. Myndigheten ska utvärdera fjärrundervisningen avseende dess effekter för elevers och olika elevgruppers inhämtande och utveckling av kunskaper och värden samt lärarens bedömning av elevers kunskaper. Myndigheten ska även bedöma hur möjligheten till fjärrundervisning påverkar huvudmännens kostnader och incitament att anställa behöriga lärare samt elevers tillgång till undervisning. Utifrån ovanstående ska myndigheten bedöma under vilka förutsättningar och i vilka ämnen som fjärrundervisning kan bedrivas med god kvalitet. Myndigheten ska lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 mars 2017 och en slutredovisning senast den 15 november 2018.

Bilaga 2: Utvärderings- och utvecklingsprojekt

Att följa upp och utvärdera användningen av fjärrundervisning innebär att studera en verksamhet som hela tiden förändras. Både försöksverksamheternas innehåll och fjärrundervisning generellt förändras över tid till följd av gjorda erfarenheter och pågående utvecklingsarbete hos huvudmännen och skolorna. Det pågår många aktiviteter kring användandet av fjärrundervisning som vi i arbetet med denna rapport har identifierat. För att placera Skolverkets uppdrag i ett sammanhang ger vi i det här kapitlet exempel på olika aktiviteter som vi har kännedom om. Vi har valt att redovisa dem som har en direkt koppling till de försöksverksamheter vi redogjort för i kapitel 3.

Lapplands gymnasium och iDAG-projektet

Lapplands gymnasium genomför ett utvecklingsarbete i projektet *Innovativ testmiljö för framtidens distansöverbyggande arbetsätt i Sveriges största gymnasieskola* (iDAG-projektet), som startade 2015 och pågår till 2018.¹⁹ Projektet har en projektledare med teknisk inriktning och en med pedagogisk inriktning.

iDAG-projektet syftar till att bygga upp en slags teknisk standard där fjärrundervisning fungerar bra. Utvecklingen ska ske i skolan, under pågående arbete (vilket kallas Living Labs inom projektet). Till projektet är Luleå tekniska universitet knutet, bland annat vad gäller teknisk expertis på verktyg för fjärrundervisning och på användarinvolvering i test och utveckling.²⁰

Projektet syftar också till att utveckla pedagogiken för fjärrundervisningen. FoUI Norrbotten (Kommunförbundet Norrbotten) utvärderar löpande lärarnas användning av fjärrundervisning på skolorna och återkopplar resultaten till skolorna.²¹

Ifous i samverkan med forskare och huvudmän

Projektet *Fjärrundervisning – bättre utsikter för fler elever* startade 2015 i syfte att utveckla hur fjärrundervisning kan organiseras och genomföras för att ge elever bästa möjliga undervisning och stöd. Målet med projektet är att ta fram ett vetenskapligt grundat underlag för en policydiskussion på nationell, kommunal och skolnivå om hur framtidens fjärrundervisning kan utformas för att stödja ungas lärande.

Projektet drivs av organisationen Ifous (Innovation, forskning och utveckling i skola och förskola) i samarbete med pedagogiska institutionen vid Umeå universitet och teknikutvecklaren The Interactive Institute (ICT), och finansieras huvudsakligen av Vinnova. Forskningen är inriktad på Vindelns och Upplands Väsby kommuner samt huvudmannen Vittra Väsby. Ett antal andra huvudmän är så kallade följekommuner, vilket innebär att de återkommande får del av resultat

---

¹⁹ Projektet finansieras huvudsakligen av Vinnova.

²⁰ Institutionen för system- och rymdteknik.

²¹ FoUI står för Forskning och Utveckling/Innovation.

och material för att följa upp och utveckla sin egen fjärrundervisning. Dessa huvudmän är kommunerna Sundsvall, Stockholm, Storuman och Nykvarn, samt Kalmarsunds kommunalförbund och Västerholms friskola.

Nätverk för fjärrundervisning i Region Västerbotten

MediaCenter är en del av Region Västerbotten och finansieras genom riktade anslag från länets 15 kommuner. Tillsammans med Region Västerbotten, länets kommuner och Umeå universitet ska MediaCenter utveckla fjärrundervisningen i länet och tillhandahålla digitala lärresurser.

MediaCenters roll är att tillsammans med kommunerna utveckla Västerbottens skolor med stöd av IT. I uppdraget ingår att bidra med kunskapsutveckling vad gäller användningen av IT i undervisningen, stötta nätverk inom digitalisering, samt tillgängliggöra digitala lärresurser i regionens skolor. Nätverket för fjärrundervisning har erbjudit konferenser och kurser till länets kommuner.

Bilaga 3: Skolverkets uppföljningsaktiviteter

Under 2016 har vi träffat representanter från följande organisationer och samtalat om erfarenheter, möjligheter och utmaningar kring fjärrundervisning:

- FoUI (Forskning och Utveckling/Innovation), Kommunförbundet Norrbotten
- Ifous (Innovation, forskning och utveckling inom förskola och skola)
- Lapplands kommunalförbund (inkl. skolenheter i Jokkmokk och Gällivare)
- Luleå tekniska universitet, institutionen för system- och rymdteknik
- MediaCenter, Region Västerbotten
- Sameskolstyrelsen
- SKL (Sveriges Kommuner och Landsting)
- Skolinspektionen
- Språkskolan, Uppsala kommun
- Storumans kommun (inkl. skolenheter i Storuman och Tärnaby)
- Teknologisk Institut (konsult till Styrelsen for It och Laering, Danmark)
- Umeå universitet, pedagogiska institutionen
- Uppsala universitet, Fortbildningsavdelningen för skolans internationalisering
- Utdanningsdirektoratet med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring og Virtuella matematiskolan, Norge
- Värmdö skärgårdsskola (inkl. filialer på Svartsö och Möja)

Vi har deltagit vid följande seminarier och konferenser:

- Workshops arrangerade av Ifous, ICT (The Interactive Institute) och Umeå universitet i samverkan med SKL
- Nätverkskonferens arrangerad av MediaCenter och Region Västerbotten

Bilaga 4: Ansökningsformulär för försöksverksamhet med fjärrundervisning höstterminen 2016

Instruktioner för att fylla i blanketten

Fliken *Ansökan* innehåller övergripande uppgifter för ansökan.

Fliken *Specifika uppgifter* innehåller specifika uppgifter för den ansökta fjärrundervisningen.

Uppgifterna under bägge flikar ska fyllas i och skickas till Skolverket för att ansökan ska gälla. Gäller ansökan flera kurser, ämnen eller elevgrupper kan fliken *Specifika uppgifter* kopieras och läggas till som ny flik i samma dokument om man så önskar. Annars går det lika bra att skicka in en ansökan för varje kurs, ämne eller elevgrupp.

Huvudmannen ska genom ansökan visa att kvaliteten i undervisningen är säkerställd och att eleverna får motsvarande stöd i sitt lärande som vid annan undervisning. Det innebär att till exempel påvisa handledarens och lärarens kompetens, beskriva den digitala tekniken, utrustningen och lokalen samt hur man hanterar eventuella teknikproblem. I svarsfälten finns vägledning med exempel på sådant som kan vara relevant vid Skolverkets bedömning av ansökan.

Ansökan skickas som bilaga i Excel per e-post till

ansokan.fjarrundervisning@skolverket.se

Skolverket

Ansökan om deltagande i försöksverksamhet med fjärrundervisning
Skolverket tillhanda senast den 15 september 2016

1. Huvudmannauppgifter

Gröna rutor fylls i	Ange organisationsnummer	
Gröna rutor visas automatiskt	Huvudmannens namn	#SAKNAS!
	Adress	#SAKNAS!
	Postadress	##### #SAKNAS!

Ange vilken skolform ansökan

Ange hur verksamheten med fjärrundervisning kommer att styras och ledas av huvudmann

Beskriv hur verksamheten kommer att följas upp av huvudmannen:

3. Uppgifter om behörig företrädare för huvudmannen

Huvudmannens behöriga företrädare är en person som är behörig att ansöka om försöksverksamhet med fjärrundervisning på huvudmannens vägnar.

Huvudmannens företrädare	
Befattning	
E-post	
Telefon	

Uppgiftslämnare (person som fyllt i ansökan och som Skolverket har kontakt med)

Huvudmannens uppgiftslämnare	
Befattning	
E-post	
Telefon	

Huvudmannens företrädare intygar på huvudmannens vägnar att

- Uppgifterna i ansökan är korrekta
- Förordning (2015:481) följs
- Beförda har fått information i de fall deras personuppgifter förekommer i ansökan och kan bli allmän handling

Skicka in ansökan senast 15 september 2016

Ansökan skickas som bilaga i Excel per e-post till ansokan.fjarrundervisning@skolverket.se

Specifika uppgifter till ansökan

Aktuellt ämne/kurs

Ämne/kurs	Årskurs

Orsak till behovet av fjärrundervisning

(Välj)

Fjärlärares skola

Skolans namn	Skoleketskod	Ort

Är fjärläroren anställd av sökande huvudman?

Elevernas skola

Skolans namn	Skoleketskod	Ort	Antalet deltagande elever

1. Ange vilken informations- och kommunikationsteknik som kommer att användas för fjärrundervisningen:

2. Beskriv hur undervisningen säkerställs vid teknikproblem:

3. Beskriv fjärlärares kompetens och förutsättningar för aktuell fjärrundervisning:

4. Beskriv handledarens kompetens för aktuell fjärrundervisning:
5. Ange vilka eventuella kompetensutvecklingsinsatser som planeras för fjärrläraren och handledaren:
6. Beskriv hur planeringen av undervisningen kommer att genomföras.
7. Beskriv hur fjärrundervisningen konkret kommer att genomföras:
8. Ange hur undervisningen kommer att anpassas till den enskilde elevens behov och förutsättningar:
9. Beskriv hur bedömningen av elevernas kunskaper och kunskapsutveckling kommer att göras:
10. Ange hur eventuell betygssättning kommer att gå till:
11. Ev övrig information som visar att kvaliteten i undervisningen kan säkerställas: